

Figuur 1: logo Vrouwenraad

BELEIDSBRIEF GELIJKE KANSEN 2016-2017

*Beleidsbrief Gelijke Kansen 2016-2017. Gewikt en gewogen
Enkele aandachtspunten voor het Vlaamse Gelijkekansenbeleid m.b.t.
gendergelijkheid
november 2017*

INHOUDSTAFEL

BELEIDSBRIEF GELIJKE KANSEN 2016-2017	1
INLEIDING	3
OMGEVINGSANALYSE?.....	3
EEN GELIJKEKANSEN-PERSPECTIEF IN ALLE VLAAMSE BELEIDSDOMEINEN.....	7
INGAAN TEGEN STEREOTYPERENDE BEELDVORMING	9
WEGWERKEN VAN BESTAANDE ORDENINGSMECHANISMEN	9
<i>Arbeid-Zorg</i>	<i>9</i>
<i>Genderklik en besluitvorming</i>	<i>10</i>
GEWELDLOZE SAMENLEVING	11
HET BESTRIJDEN VAN DISCRIMINATIE	11

Inleiding

Naar aanleiding van de bespreking van de [beleidsbrief Gelijke Kansen 2016-2017](#) in het Vlaams Parlement willen wij enkele prioritaire punten onder de aandacht brengen op basis van het [Vrouwenraadmemorandum](#) voor deze legislatuur.

Omgevingsanalyse?

We betreuren dat het Steunpunt voor beleidsondersteunend onderzoek (incl. stakeholderoverleg met het gelijkekansenmiddenveld) werd opgeheven en vragen ons af of de voorziene 214 duizend euro voor **wetenschappelijk onderzoek** verdeeld over vier beleidsthema's (discriminatierecht, handicap, gender en seksuele identiteit) een gedegen en onderbouwd gelijkekansenbeleid kan schragen. Want meten is weten.

Op gebied van **gendergelijkheid** wordt aangegeven dat ons land het internationaal goed doet. Dit goede nieuws is ondertussen helaas achterhaald. België zakte dit jaar van de 19de naar de 24ste plaats op de Global Gender Gap Index die jaarlijks opgemaakt wordt door het [World Economic Forum \(WEF\)](#).¹ Hierbij merken we op dat België niet meer voorkomt in de top twintig, dit in tegenstelling tot zijn buurlanden zoals Duitsland, Nederland, Frankrijk en het Verenigd Koninkrijk. Als we inzoomen op de subcategorieën moeten we ook diezelfde landen laten voorgaan op het gebied van het inkomen. Wanneer we die cijfers in samenhang zien met de stijgende discriminatiecijfers uit de Eurobarometer (van 16% in 2012 naar 21% in 2015) dan blijkt enige euforie hier ongepast.

Ook wanneer we inzoomen op de nieuwe Europese Gender Equality Index (2015) is er ruimte voor verbetering. België behaalt een algemene score van **58,2 op 100**, of 10 punten minder dan Nederland, de vierde op de lijst, en 16 punten minder dan Zweden die met 74,2% de Europese nummer één is. De stijging van België in de ranglijst komt onder meer omdat het Verenigd Koninkrijk 0,9 punten verloor en ons zo liet voorgaan. België zelf verloor 0,1 punt tegenover 2010, de EU-28 verloor 0,5 punt. Per domein haalt België overall slechtere resultaten dan de vorige keer, behalve voor 'tijd', waarop we standhouden. België scoort met zijn 58,2 wel boven het Europese gemiddelde van 52,9 behalve voor het subdomein 'tewerkstelling' (66,9 tegenover 72,3 voor EU-28).²

Met betrekking tot **beeldvorming** merken we op dat men in de omgevingsanalyse niet alleen oog heeft voor de kwantitatieve dimensie maar ook voor het kwalitatieve aspect ervan. Vrouwen blijken nog steeds stereotiep te worden voorgesteld. Om alle genderblindheid te vermijden voegen wij daar aan toe dat deze vaststelling ook geldt voor mannen. In de omgevingsanalyse zien we geen expliciete aandacht voor het machtsaspect, nochtans een onontbeerlijk aspect bij het in kaart brengen van posities van vrouwen en mannen in de

¹ [The Global Gender Gap Report 2016 \(WEF\)](#). Het rapport beschrijft de mate waarin mannen en vrouwen dezelfde kansen krijgen tot bijvoorbeeld economische participatie, politieke invloed, gezondheid, onderwijs, enz.

² [Gender Equality Index \(EIGE 2015\)](#). Het nieuwe rapport laat voor het eerst een vergelijking toe tussen de lidstaten onderling. Ook een vergelijking in de tijd is nu mogelijk, aan de hand van scores uit 2005, 2010 en 2012. Zie [website RoSa/vrouwennieuws](#).

maatschappij. Genderanalyses gaan ook over macht en sociale ordening.³ In een recent masteronderzoek zien we dat gendergevoelige beeldvorming niet enkel gaat over het blootleggen van gender gerelateerde sociale constructen maar ook over het blootleggen van machtsrelaties en maatschappelijke processen.⁴ Dit onderzoek toont ook aan dat er inhoudelijk nog steeds verschillen zijn in de representatie van vrouwen en mannen op het scherm. Het gaat dus over meer dan alleen maar koppen tellen en stereotypen. Genderneutrale beeldvorming is opnieuw verankerd in de nieuwe beheersovereenkomst van de VRT. Momenteel zien we enkel een permanente kwantitatieve monitoring bij de openbare omroep terwijl een permanente **kwalitatieve monitoring** even noodzakelijk is (dit op basis van een breed gamma van indicatoren die zowel betrekking hebben op beeld als taal en peilen naar onderliggende normeringen en genderverhoudingen). Hierbij is het niet de bedoeling om te veroordelen maar wel om op een wetenschappelijke verantwoorde manier de constructen, relaties en structuren bloot te leggen zodat mediamakers en mediakijkers er bewuster mee omgaan. In deze tijden van snelle berichtgeving lijkt ons dat geen overbodige luxe. Het is belangrijk dat concepten zoals 'genderneutraal' en 'evenwichtige representatie' een duidelijke kwalitatieve invulling krijgen die eveneens afgetoetst kan worden.

Met betrekking tot het cijfermateriaal over **geweld** voegen we naast de gegevens over het aantal slachtoffers v/m ook nog enkele verontrustende gegevens toe die van belang zijn voor de bestrijding van geweld v/m. In het FRA survey (2014)⁵ zien we dat 42% van de vrouwen bepaalde straten vermijdt uit schrik om aangerand te worden en bijna de helft (48%) van de vrouwen plaatsen vermijdt waar er weinig of geen volk loopt. Vrouwen durven ook minder naar buiten gaan bij het donker worden.⁶ Canadees onderzoek laat dan weer zien dat 30% (!) van de mannen tussen 21 en 35 jaar een vrouw zou verkrachten indien er geen vervolging aan vasthing.⁷

De Vrouwenraad stelt met tevredenheid vast dat de minister in de omgevingsanalyse aandacht heeft voor de **loopbaankloof** (incl. loonkloof v/m); voor de tijdsverdeling arbeid en zorg en de complexiteit van deze problematiek. Hierbij sluit de minister opnieuw aan bij het regeerakkoord waarin we lezen dat de loonkloof meer is dan een loopbaanproblematiek en nauw samengaat met een eigentijds samenlevingsmodel waarin de focus ligt op tijdsverdeling v/m. Met betrekking tot het schetsen van de segregatieproblematiek v/m op

³ In genderanalyses wordt onderzocht of kwaliteiten en eigenschappen die men aan mannen toeschrijft, ook hoger en beter gewaardeerd worden dan die die men aan vrouwen toeschrijft (of omgekeerd) en hoe deze doorwerken in het maatschappelijke bestel (instellingen, regelgeving, beeldvorming en taal, enz.).

⁴ A. Truyts, *Vrouwen op het scherm: de genderrepresentatie en beeldvorming van vrouwen bij de openbare omroep. Een kwalitatieve analyse van het beleid en de praktijk*. Master Communicatiewetenschappen, academiejaar: 2015-2016, VUB, p. 22

⁵ FRA-(European Union) Fundamental Rights Agency.

⁶ Belgische Veiligheidsmonitor (2008-2009): 66% van de mannen tegenover 39% van de vrouwen gaat nog naar buiten als het donker wordt.

⁷ Quebec, School of criminology of University of Montreal, 2016.

de arbeidsmarkt hadden we ook willen lezen dat de **sectoren** waar vrouwen werken minder gehonoreerd worden dan die waar mannen werken. Naast een STEM-actieplan (Science-Technology-Engineering-Mathematics) voor meisjes moet er ook een plan van dezelfde orde uitgewerkt dat effect heeft op het verhogen van het aantal jongens/mannen in zorg- en onderwijsrichtingen en sectoren.⁸ Terzelfdertijd dient een domeinoverschrijdend plan uitgewerkt waarin oog is voor de randvoorwaarden om deze loonkloof te dichten. Hierbij denken we vooral aan het in kaart brengen van de toepassing van de genderneutrale analytische functieclassificatie op de werkvloer⁹. In het domein onderwijs en werk kan alvast gestart worden met een plan waarin alle studierichtingen en beroepen (sectoren) ontdaan worden van hun genderlading zodat iedereen in de toekomst een vrije keuze heeft om de studie en het werk te doen van haar of zijn keuze. Vanuit genderperspectief lijkt het ons moeilijk om een keuze te maken van clusters van richtingen omdat deze opnieuw de bestaande opvattingen kunnen reproduceren, daarom zijn we blij te vernemen dat STEM al verbreed wordt tot STEAM, waarbij de A staat voor Arts. Eenzelfde oefening zou ook kunnen gebeuren voor de typische zorg- en onderwijsrichtingen.

We zijn blij te lezen dat de **maatschappelijke verwachting** t.a.v. **vrouwen** die diverse zorgtaken opnemen geproblematiseerd wordt. We voegen er volledigheidshalve aan toe om dit ook te doen voor mannen. Voor hen (lees' iedereen') geldt immers de maatschappelijke verwachting dat zij volledig beschikbaar moeten zijn voor de arbeidsmarkt met alle gevolgen van dien. Het zijn de verschillende verwachtingen die men heeft naar vrouwen en mannen toe die problematisch zijn. Het zijn deze onbewuste mechanismen die leiden tot een genderbias die blootgelegd moeten worden. We moeten de vraag ook stellen naar **structurele discriminaties ten aanzien van vrouwen én mannen**. Niettegenstaande elke discriminatie een discriminatie teveel is hoeven we geen impactanalyse om vast te stellen dat de negatieve gevolgen van de maatschappelijke verwachtingen ten aanzien van vrouwen en mannen vooral op het conto van vrouwen terecht komen. Denken we maar aan de loonkloof v/m. Bovendien resulteert de loonkloof v/m (22% op jaarbasis) tevens in een [pensioenkloof v/m \(30%\)](#)¹⁰. Deze vaststellingen zijn dus geen goed nieuws voor vele vrouwen. In de wetenschap dat het aantal eenoudergezinnen (hoofdzakelijk vrouwen) aangroeit en vrouwelijke senioren langer leven dan mannelijke senioren is de loon- en pensioenkloof een ernstig maatschappelijk probleem dat om een dringende aanpak vraagt.

We stippen graag aan dat leven meer dan werken (en zorgen) alleen is en hopen dat de minister uitgaat van een tijdsverdeling waarbij gestreefd wordt naar een gezond evenwicht tussen beroepsarbeid, gezinszorg, educatie, vrije tijd en persoonlijke verzorging.

⁸ In het Vlaams horizontaal gelijkheidsplan 2016-2019 merken we op dat er sprake is van een promotiecampagne 'ik ga ervoor' om meer mannelijke zorgverleners in beeld te brengen. De impact van sensibiliseringscampagnes kan echter vergroot worden door flankerend beleid (cfr. STEM-actieplan en -charter) inclusief monitoring (cfr. STEM-monitor).

⁹ De wet van 22 april 2012 ter bestrijding van de loonkloof verplicht de sociale partners om zowel op interprofessioneel als op sectoraal niveau een genderneutrale functieclassificatie toe te passen.

¹⁰ Genderpensioenkloof in 2014, 65-74j: EU-28: 40,2%; België 30,2% : zie [The gender pension gap: differences between mothers and women without children](#), Directorate-General for Internal Policies, European Union, 2016, p. 30

Hierbij vragen we zoals in voorgaande jaren naar het **referentiekader** waarmee de minister – vooral in het licht van een horizontaal beleid- elke maatregel zal aftoetsen en roepen we het parlement op om samen met het middenveld aan te sturen op een **maatschappelijk en politiek debat** over de rol van de overheid als sturende kracht van een **eigentijds samenlevingsmodel** en hierbij de voorwaarden creëert om de gelijkheid v/m daadwerkelijk te realiseren (zie [Vrouwenraadmemorandum](#) - p. 5-6). Hierbij waarschuwen we de Vlaamse beleidsvoerders om bij de minste discussie over tijdsdruk, opvoedingsverantwoordelijkheid, zindelijkheidsstraining van peutertjes.....de deur weer wagenwijd open te stellen voor het oude kostwinnersdenken van weleer waarbij moeder de paplepel roert en vader de kost gaat verdienen.

Waarom zijn we tegen het kostwinnersdenken? Het creëert kwetsbaarheid voor iedereen (man of vrouw) die betaalde arbeid vermindert of stopzet voor zorgarbeid. Een moderne samenleving vraagt naar moderne oplossingen waarin de overheid ten volle haar verantwoordelijkheid opneemt en de combinatie arbeid en zorg niet afschuift op de individuele vrouw of man. Anno 2016 is de werkvloer aan een grondige schoonmaak toe in het belang van iedereen. Laat ons alvast starten met een **kortere werkweek** zonder loonverlies voor iedereen.

Inzake **besluitvorming** is het voorspelbaar dat elk debat over **quota** v/m meestal resulteert in de stelling dat het over competenties moet gaan. Het voordeel van het invoeren van quota is dat ze een probleem blootleggen en de noodzaak suggereren van een flankerend beleid ter remediëring ervan. Afwezigheid van dit laatste zal elk quotadebat doen stranden in het tegen elkaar opzetten van individuele vrouwen en mannen met alle schuldinductie van dien. Meestal is het competentiediscours het vermeende afleidingsmaneuver om quota af te voeren en hiermee ook het probleem. Met een nu al grotere vrouwelijke studentenpopulatie (er studeren zelfs iets meer vrouwen dan mannen af) en de goede resultaten van meisjes in het secundair onderwijs kan men vandaag niet meer volhouden dat de competentie ontbreekt. Maar zoals we ook op het recente wereldtoneel zien blijkt competentie en vooral vrouwelijke competentie van ondergeschikt belang te zijn. Maar goed, zonder quota en flankerend beleid blijft het probleem bestaan. De Vrouwenraad merkt alvast op dat de minister zich bewust is van het bestaan van de benoemingsparadox (het benadrukken van competenties in benoemingsprocessen en het vissen in de old boys' vijvers). Hiermee wordt meteen ontkracht dat het enkel over competenties gaat. Er is dus meer aan de hand. Met het aangeven dat er in bepaalde vijvers wordt gevestigd wordt aldus één van de structurele dimensies blootgelegd van het zogenaamde glazen plafond. Het argument dat competenties het belangrijkste zijn in een benoemingsproces geldt enkel in een systeem waarin alle selectieprocessen genderneutraal zijn.¹¹ Vooralsnog is dit helaas nog geen realiteit. De Vrouwenraad pleit alvast voor **50/50** om elke tevredenheid met het behalen van het minderheidsquotum uit te sluiten. Daarnaast is uiteraard een cruciale rol weggelegd voor de overheid in de creatie van de nodige **randvoorwaarden** om dit quotum te halen.

¹¹ Prof. Claartje Vinkenburg van de Vrije Universiteit Amsterdam (sociaal psychologe en genderexpert) spreekt in haar kritiek op de meritocratie n.a.v. HeForShe-campagne van de Ugent over een 'onbevooroordeeld' systeem. Deze campagne getuigt van het feit dat daadwerkelijk actieplannen noodzakelijk zijn om meer gendergelijkheid te realiseren aan universiteiten. (Knack Weekend 10/11/2016).

Een gelijkekansenperspectief in alle Vlaamse beleidsdomeinen

De Vrouwenraad stelt met tevredenheid vast dat een stakeholderoverleg werd georganiseerd om de ontwerpacties bij de strategische OCM-doelstellingen te bespreken. De Vrouwenraad nam actief deel aan de consultatiesessie m.b.t. het genderbeleid. Dit resulteerde in een rapport dat we echter tot op heden niet konden inkijken. Hierbij vragen we inzage in de output van deze consultatieronde zodat we als een goede leerling, degelijk voorbereid zijn bij de beloofde terugkoppeling naar het middenveld dat begin volgend jaar zal plaatsgrijpen. Op de consultatiesessie was het niet de bedoeling om het ontwerp zelf te becommentariëren maar wel om concrete aanvullende acties voor te stellen.

In het ontwerp van het Vlaams Horizontaal Gelijkekansenplan dat we konden inkijken en ondertussen door de Vlaamse regering werd goedgekeurd op 15 juli 2016¹² zien we dat de voorgestelde acties nog te vaak een ad-hoc karakter hebben waarbij er te weinig samenhang is. Het gaat dus hoofdzakelijk over acties die al behoren tot het verticaal beleid van de functionele minister (incl. specifieke acties uit het Gelijkekansenbeleid) waardoor een dubbele rapportering ontstaat. Een betere afstemming, een absolute voorwaarde voor horizontaal beleid, zou alvast de slagkracht en het effect vergroten van sommige op zich interessante acties op de gelijkheid tussen vrouwen en mannen. In de adviezen van [Unia](#) en de [Serv](#) wordt ook aangegeven dat de actieplannen onvoldoende concreet zijn zodat elke meting een moeilijke oefening wordt of onmogelijk blijkt. Hierbij merken zij op dat het eerder een opsomming is van maatregelen, die al dan niet eerder waren beslist en nu worden opgenomen in een actieplan. Bovendien stellen we vast dat de **gendertoets** niet voorkomt als instrument van meting.

Een **genderanalyse van bestaand beleid en toekomstig beleid** is een eerste stap in het opstellen van een transversaal beleid dat per definitie een beleid is dat 'samen' ontstaat, beleidsoverschrijdend is en een brede consultatie vereist van **alle stakeholders** (wetenschap, overheid en middenveld). Op basis hiervan kan bekeken worden in welke mate de voorgestelde acties kaderen in een **coherent beleid** en kunnen ze worden gemonitord binnen deze context. In een geïntegreerd beleid wordt vooral de interactie tussen de verschillende exclusiegronden (zoals klasse, etniciteit, inkomen, leeftijd, gezinstype, gezondheid,...) meegenomen. Op basis van de analyse van ongelijkheden kunnen specifieke noden van specifieke doelgroepen aan het licht komen. Ook het advies van de [VLOR](#) kaart dit aan. Nu zien we doelstellingen en acties op basis van een beperkt aantal exclusiegronden (die gekoppeld worden aan algemene doelgroepen waardoor diegene die er niet toe behoren door de mazen van het net vallen). Hierdoor blijft ook de monitoring ad-hoc en niet samenhangend.

Als **referentiekader** voor dit horizontaal beleid pleiten we ook hier voor een nieuw samenlevingsmodel (combinatiemodel) zoals omschreven in het [Vrouwenraadmemorandum](#) (p. 5-6).

¹² Via de website van de Vlaamse regering is het document nog niet te consulteren. [Zie beslissingen van de Vlaamse Regering \(15 juli 2016\)](#).

Bij het. Horizontaal Gelijkekansenplan 2015-2019 stellen we ons op basis van bovengeschetste hiaten volgende **vragen**:

- 1) Hoe kunnen de verschillende acties een betere **afstemming** en samenwerking krijgen over de beleidsdomeinen heen?¹³ (meting, evaluatie en monitoring) In welke mate is er afstemming met andere horizontale actieplannen? (o.a. Visie 2050, Actieplan Bestrijding Arbeidsgerelateerde Discriminatie, Integratiebeleidsplan, Armoedeplan, Jeugd- en Kinderrechtenplan, plan Geletterdheid, enz.)?
- 2) Welke **instrumenten** zullen hiervoor ingezet worden?
- 3) Hoe anticipeert dit plan op nieuwe beleidsintenties? Wij vinden bijvoorbeeld niets terug van de inclusie van het genderperspectief (als ordeningsprincipe) in de eindtermen.
- 4) We vragen niet alleen een stand van zaken naar de ontwikkeling van de **gendertoets** maar ook of er geregeld zal geëvalueerd worden in welke mate de quick scan en de gendertoets afdoende zijn om duurzame gelijkheid v/m te realiseren? Met ander woorden wordt de gendertoets concreet toegepast en is deze efficiënt?
- 5) Hoe ver staat het met de operationalisering van het principe van **genderbudgeting**, een principe dat in het verlengde ligt van de gendermainstreamingsstrategie¹⁴? De voorgestelde acties bevatten geen informatie over de middelen die nodig zijn om deze acties te realiseren? Daarnaast stellen we ons de vraag of in het kader van het horizontaal plan zal worden nagegaan welke effecten de besparingsmaatregelen hebben op de gelijkheid v/m? Zal er een systematische analyse gemaakt worden van alle overheidsbudgetten op basis van een gendertoets?
- 6) In welke mate is er afstemming met het **federale** en het **lokale** niveau? Situeren de acties zich op het juiste niveau?
Hoe ondersteunt de minister het lokale genderbeleid?
Hoe zal het afgeschafte provinciale gelijkheidsbeleid door het Vlaamse Gelijkekansenbeleid vorm en inhoud krijgen? Wat gebeurt er met de opgebouwde expertise en vooral hun expertise met betrekking tot transversaal werken?
- 7) Hoe kan het **participatief proces** (alle stakeholders) meer structurele verankering krijgen in het gehele proces van dit horizontale beleid?

De Vrouwenraad is van bij aanvang van het Vlaamse gelijkheidsbeleid (1995) vragende partij naar **monitoring** van het genderbeleid en naar een **genderindex**. In de beleidsbrief zien we dat een gendermonitor gepland is begin 2017 en dat een vergelijking tot op zekere hoogte mogelijk zal gemaakt worden met de Europese Gender Equality Index van EIGE (Europees Instituut voor Gendergelijkheid). In welke mate wordt hierbij afgestemd met het federale niveau en de andere regio's gezien de index ook betrekking heeft op de (voortgang)

¹³ Bepaalde interessante acties zoals de aangegeven effectmeting van fiscale maatregelen) op [de positie van] mannen en vrouwen zouden ook op andere domeinen kunnen gebeuren, we denken hier aan de effecten van de tariefverhogingen in de kinderopvang op de positie van alleenstaande ouders (hoofdzakelijk vrouwen).

¹⁴ Dit betekent dat men in alle fasen van de budgettaire cyclus (inkomsten en uitgaven) rekening houdt met de respectieve situaties van vrouwen en mannen, dit met het oog op de structurele bevordering van gendergelijkheid. De herschikking van de bevoegdheden en middelen in het kader van de zesde staatshervorming bieden hiertoe een uitgelezen kans.

van de positie van vrouwen en mannen in alle domeinen? Berusten de ontworpen genderindicatoren op voldoende genderspecifieke statistieken, en dit op alle domeinen?

Daarnaast vragen we ons af of er sprake is van inclusie van genderindicatoren in de door de Vlaamse regering sterk gepromote **open data**?¹⁵ In het ontwerp van het horizontaal beleidsplan zien we dat er hiertoe een aanzet is via de analyse van het effect van de fiscale maatregelen op mannen en vrouwen en men dus duidelijk stelt dat het globaal datamodel dient aangepast. Hoever staat men vanuit de andere beleidsdomeinen om genderinformatie via open data te ontsluiten en te integreren binnen hun eigen initiatieven?

Ingaan tegen stereotyperende beeldvorming

De Vrouwenraad merkt op dat de minister werk wil maken van genuanceerde beeldvorming bij toekomstige journalisten en mediamakers via de organisatie van een wedstrijd 'genuanceerde beeldvorming' voor studenten van de bacheloropleidingen journalistiek.

Om een duurzame verankering van **mediawijsheid vanuit verschillende perspectieven (incl. genderperspectief)** bij mediamakers te realiseren stellen we voor dat de minister in het kader van haar horizontaal beleid bij de minister van onderwijs bepleit om genderexpertise op te nemen in het **curriculum** van de bachelor en master in de journalistiek en communicatiewetenschappen.

Wegwerken van bestaande ordeningsmechanismen

Arbeid-Zorg

"...En dan hebben we het nog niet gehad over andere nefaste gevolgen als de loonkloof, het glazen plafond, de maternal wall, slechtere sociale bescherming en het lagere pensioen aan het einde van de loopbaan".¹⁶

Onder de noemer van arbeid en zorg stellen we vast dat de minister oog heeft voor de complexiteit van de 'genderloopbaankloof' en een gezamenlijke aanpak voorziet met de domeinen Werk, Onderwijs en Welzijn. Wij blijven echter waarschuwen voor het reduceren van de **loonkloof** tot een problematiek van de (individuele) loopbaan. De remediëring van loon-/loopbaankloof is een zaak van verschillende domeinen en beleidsniveaus die elk op hun beurt een prominente rol kunnen spelen in het al dan niet verkleinen van die kloof. Het is een problematiek die bij uitstek vraagt om een transversale aanpak en methodiek.

¹⁵ We stellen vast dat dit enkel inzake 'toegankelijkheid' het geval is. Bij screening van de 4040 datasets in het kader van de Vlaamse open data zien we dat in de titels van 113 datasets de term 'geslacht' voorkomt en in twee datasets de term 'vrouw'. Om maar één voorbeeld te geven: het blijft nog steeds koffiedik kijken om het aantal bruggepensioneerde vrouwen (in Vlaanderen) te weten te komen.

¹⁶ Citaat van Theun Pieter van Tienoven en Deborah De Moortel (beide socioloog aan de VUB) in een [Opinie in DM](#) van 15/10/2016 met als titel *Dat zoveel jonge vrouwen deeltijds willen werken, geeft aan dat er nog steeds grote genderongelijkheid is.*

Bovenstaand citaat geeft aan hoe complex deze loonkloof is en vele domeinen aanraakt. De oorzaken en nefaste gevolgen zijn ondertussen genoegzaam gekend. Het complexe karakter van de loonkloof v/m mag echter geen reden worden voor uitstel van aanpak ervan want de intentie van de minister om de loopbaankloof in kaart te brengen en een plan op te stellen zagen we al vorig jaar neergeschreven.

De huidige **regerings(besparings)maatregelen** zowel Vlaams als federaal zijn immers een ideale cocktail om vrouwen in het algemeen en vooral alleenstaanden en **alleenstaande ouders/moeders** in of aan de rand van de armoede te brengen en de **ongelijke verdeling in zorgtaken tussen vrouwen en mannen nog meer te verscherpen in de zgn. zorgkloof**. Dit laatste is een ontegensprekelijk neveneffect van het afbouwen van de openbare dienstverlening (bijvoorbeeld verhoging van de minimumtarieven in de kinderopvang) vanuit de wetenschap dat vrouwen nog altijd meer dan mannen onbetaald werk verrichten: de zogenaamde **zorgkloof v/m**. We blijven aandringen op een **effectrapportering** van deze maatregelen op de gendergelijkheid.

Daarom vragen we een **gecoördineerd actieplan (in overleg met de federale overheid en de andere deelstaten) voor de aanpak van de problematiek van de loon-/loopbaankloof**. Een uitstekend agendapunt voor een **interministeriële conferentie Gelijke Kansen**.

Genderklik en besluitvorming

Wij zijn alvast tevreden dat de minister in het kader van de genderklik de feminisering in het onderwijs aanpakt en de structurele oorzaken hiervan in kaart wil brengen via kwalitatief onderzoek. Bovendien wil de minister in overleg met de minister van Welzijn dezelfde oefening bekijken voor de zorgsector. Wij hopen dat het middenveld als partner van de overheid hierbij betrokken wordt.

De studiekeuzes van meisjes en jongens in het Vlaams technisch en beroepsonderwijs blijkt voor een groot deel nog het genderstereotiepe patroon te volgen. De minister zet vooral in op het toeleiden van meisjes naar STEM-richtingen. Welke maatregelen worden genomen om jongens naar **zorgrichtingen** toe te leiden?

Ook vragen we of de minister de genderklik (als ordeningsprincipe) in overleg met de minister van Onderwijs in de **eindtermen** wil realiseren?

Welke maatregelen worden er genomen om jongens en meisjes in te lichten over de **aansluiting van hun studiekeuze op de arbeidsmarkt** en de hierbij horende waardering en status?

Op gebied van **besluitvorming** mag de minister zelfs een tandje bijsteken want de enige manier om een doorbraak te forceren naar een meer evenwichtige deelname van vrouwen en mannen aan de besluitvorming in velerlei domeinen is het handhaven van **quota**.

Voor de realisatie van de **paritaire democratie** die vrouwen niet opsluit in de uitzonderingssituatie van een minderheidspositie is een evenredige deelname zelfs een fundament voor de democratie. Er is immers een kritische massa nodig om gezien en gehoord te worden. Voor de realisatie ervan vragen we:

- met het oog op de gemeenteraadsverkiezingen een dringende decretale verankering van het ritssysteem (afwisselend m/v of v/m op de kandidatenlijsten voor de verkiezingen);
- een paritaire deelname v/m in uitvoerende organen;
- een evenwichtige deelname v/m aan buitenlandse delegaties;
- een paritaire deelname v/m in alle advies- en beheersorganen.

Geweldloze samenleving

We zijn blij te vernemen dat de minister haar waardering uitdrukt voor de initiatieven die het middenveld neemt ter zake en dat ze verder meewerkt aan de concretisering van een aantal acties in het Nationaal Actieplan ter bestrijding van alle vormen van gendergerelateerd geweld (2015-2019) waarvoor Vlaanderen verantwoordelijkheid opneemt in het streven naar een geweldloze samenleving.

Bij de uitvoering van de acties van het NAP zijn in de praktijk enkele Vlaamse bevoegdheidsdomeinen betrokken, voor een groot deel Welzijn en Gezondheid en Onderwijs.

De minister van Gelijke kansen focust in haar beleidsbrief onder meer op het onderzoek naar seksueel geweld bij vrouwen en meisjes met een beperking en de ondersteuning van INTACT vzw en GAMS vzw om vrouwelijke genitale verminking te bestrijden. In het kader van de Genderklik dragen haar acties bij tot het promoten van gendergelijkheid als één van de strategieën om gendergerelateerd geweld te voorkomen, zoals de WHO het vooropstelt.

Bij de actualisering van de genderklikwebsite (wegwerken van gender als ordeningsmechanisme) ziet de Vrouwenraad opportuniteiten om naast strategische aandacht tevens **specifieke aandacht te besteden aan seksisme (o.a. cyberhate) en gendergerelateerd geweld.**

Het bestrijden van discriminatie

De minister zal begin 2017 een sensibiliseringscampagne lanceren tegen discriminatie met aandacht voor alle mogelijke discriminatiegronden. Hierbij vragen we dat de minister oog heeft voor het perspectief van de burger en de **klachtenmelding** zo laagdrempelig mogelijk maakt. Voor de melding van de klacht dient de burger alvast terecht te kunnen bij **één loket** ongeacht het beleidsniveau. De klagers worden nu gedwongen één grond te kiezen terwijl een discriminatieklacht vaak op een combinatie van gronden gebaseerd is.

Wij hopen dat bij de evaluatie van alle discriminatieregeling de klacht van de burger (met aandacht voor meervoudige discriminatie) centraal staat. Zowel met het oog op deze evaluatie en de lancering van deze campagne lijkt het ons meer dan noodzakelijk dat de Vlaamse regering (conform art. 51 van het Vlaams gelijkebehandelingsdecreet)¹⁷ de nog resterende onderdelen van art. 6 § 2, 6° en 7° (m.b.t. afkomst en leeftijd) die nog niet in werking zijn getreden, zo snel mogelijk in werking stelt.

¹⁷ Decreet van 10 juli 2008 houdende een kader voor het Vlaamse gelijkekansen-en gelijkebehandelingsbeleid.

Bij de behandeling van de klacht dient de burger niet geconfronteerd te worden met een institutioneel kluwen daarom vragen we dat bij de evaluatie van de regelgeving, de efficiëntie van de aanpak voorop staat en een goede **gestructureerde samenwerking** tussen alle instanties hierbij een belangrijk criterium vormt.